

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ РОБІТ З МОНІТОРИНГУ ТА НАУКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ НАДРОКОРИСТУВАННЯ ДЕРЖАВНИМ ГЕОФІЗИЧНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ "УКРГЕОФІЗИКА"

Автор Тимофєєва Ж.Б.¹, Іванюта І.М.²

¹ – ДГП «Укргеофізика», м. Київ, Україна, Zhdanetta@mail.ru

² – ДГП «Укргеофізика», м. Київ, Україна, ukrgeofizika@i.ua

Стаття містить загальні відомості про ДГП «Укргеофізика», його діяльність та структуру, висвітлені основні завдання, які вирішує підприємство. В загальних рисах окреслено коло практичних питань, пов'язаних з виконанням робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування. Надано інформацію про розподіл робіт та склад виконавців. Наведено статистичні дані по роках з наданих користувачами надр заявок та укладених договорів. Також вказані існуючі проблемні питання, які виникають при проведенні робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

Метою роботи є донесення до широкого загалу спеціалістів актуальних проблем та напрацювань з нового напрямку геологічної практики – моніторингу та наукового супроводження надрокористування. До аналізу наявної інформації застосовано статистичні методи опрацювання результатів, які дали можливість кількісно оцінити динаміку зростання попиту серед користувачів надр на роботи з проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування.

Державне геофізичне підприємство «Укргеофізика» є одним з основних виробників геофізичних послуг в Україні і має багаторічний досвід виконання польових, промислово-геофізичних, геологічних, екологічних, інженерно-геологічних та інших видів досліджень в складних геолого-геофізичних умовах Дніпровсько-Донецької западини, Карпатського і Кримського регіонів, Українського щита і шельфів Чорного і Азовського морів. Підприємство виконує роботи за державним замовленням Державної служби геології та надр України, на замовлення підприємств НАК «Нафтогаз України» та інших підприємств різних форм власності.

Основний обсяг робіт складають сейсмічні дослідження і геофізичні дослідження свердловин. Велика база геологічної інформації, комплексування геофізичних методів на всіх стадіях досліджень, наявність кваліфікованих геологів, геофізиків і гідрогеологів, забезпечують високу геологічну ефективність досліджень.

Основні задачі, які вирішує підприємство:

- регіональне вивчення і геологічне картування території України;
- пошукові роботи на нафту, газ і тверді корисні копалини;
- розвідка родовищ нафти, газу та інших корисних копалин:
- виділення в розрізах свердловин колекторів, оцінка їх нафтогазоносності і рекомендації по їх випробуванню;
- пошуки і розвідка підземних вод;
- спеціалізовані роботи з екогеології, інженерно-геологічні та інші нетрадиційні види досліджень;
- моніторинг і супровід геологорозвідувальних робіт при розробці родовищ корисних копалин.

До складу ДГП «Укргеофізика» входять розвідувальні геофізичні експедиції:

- Східно-Українська ГРЕ – мм. Полтава, Сімферополь;
- Придніпровська ГРЕ – мм. Новомосковськ Дніпропетровської області, Луганськ;
- Дніпропетровська ГЕ – мм. Дніпропетровськ, Артемівськ, Старобільськ Луганської області, Кривий Ріг;
- Західно-Українська ГРЕ – м. Львів;
- Технологічний центр з обробки та інтерпретації геофізичних матеріалів – мм. Київ, Одеса.

Також до ДГП «Укргеофізика» входять експедиції з геофізичних досліджень свердловин:

- Івано-Франківська – м. Івано-Франківськ;

- Ніжинська – м. Ніжин Чернігівської області;
- Полтавська – мм. Полтава, Миргород, Сімферополь.

Розгалужена мережа філій ДГП «Укргеофізика» (експедицій), наявність кваліфікованих фахівців дають змогу проводити моніторинг та наукове супроводження надрокористування на території практично всіх регіонів України та по всіх наявних у надрокористувачів видах корисних копалин.

Роботи з моніторингу та наукового супроводження надрокористування ДГП «Укргеофізикою» розпочаті в 2012-му та продовжуються у 2013 році згідно з Положенням про проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування та акредитування підприємства на проведення вищезазначених робіт (відповідно до протоколу засідання Конкурсної комісії Держгеонадр України з розгляду питань щодо проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування і геологічної експертизи від 31.05.2013 № 2 ДГП «Укргеофізика» згідно з конкурсними умовами визнано переможцем конкурсу серед спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держгеонадр України, які проводитимуть протягом року моніторинг та наукове супроводження надрокористування, по наступних видах корисних копалин: газоподібні горючі корисні копалини, рідкі горючі корисні копалини, тверді горючі корисні копалини, металовмісні (металічні) корисні копалини, неметаловмісні (неметалічні) корисні копалини, води підземні, грязі лікувальні, гази інертні).

Для виконання моніторингу та наукового супроводження надрокористування задіяні фахівці різних підрозділів ДГП «Укргеофізика» – геологи, гідрогеологи, геофізики, економісти. За розпорядженням керівництва підприємства у зв'язку зі зростаючою потребою у наданні послуг з моніторингу та наукового супроводження надрокористування надалі все більш широко задіюються філії ДГП «Укргеофізика»: геофізичні розвідувальні експедиції та експедиції з геофізичних досліджень свердловин, які співпрацюють з головним підприємством за договорами підряду. Об'єкти моніторингу розподілені за територією діяльності цих експедицій.

Кількість надрокористувачів, які надіслали у 2012 році до ДГП «Укргеофізика» заявки на укладення договорів на проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування, складає 83 підприємства по 123 об'єктах. Договори укладені по 36 підприємствах по 56 об'єктах.

За видами корисних копалинах опрацьовані у 2012 році договори розподілені, як показано на малюнку 1.

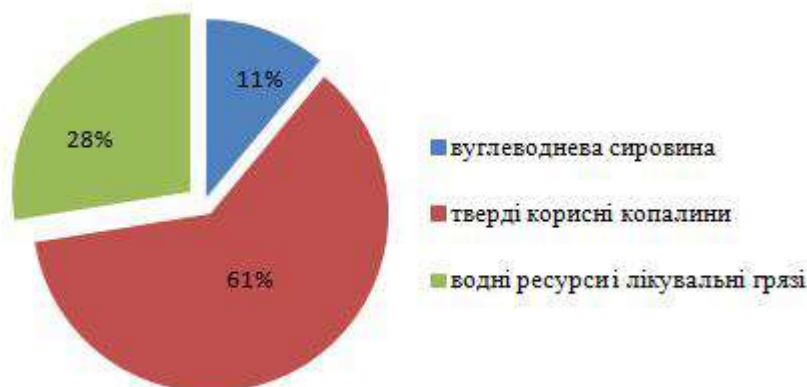
Мал. 1 – Розподіл укладених договорів за видами корисних копалин у 2012 р.

Кількість об'єктів моніторингу, за якими підприємства продовжили співпрацю з Державним геофізичним підприємством «Укргеофізика» (укладені нові договори або додаткові угоди на проведення моніторингу у 2013 році), – 38.

Кількість користувачів надр, від яких надійшли у 2013 році до ДГП «Укргеофізика» заявки на укладення договорів на проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування, складає 107 підприємств.

Нові договори та договори, які продовжили дію у 2013 р., укладені по 89 підприємствах.

Як розподілені опрацьовані у 2013 р. договори за видами корисних копалин ілюструє наступний малюнок.

Мал. 2 – Розподіл укладених договорів за видами корисних копалин у 2013 р.

У процесі проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження як на початковому етапі при укладенні договорів, так і в подальшому, виникають різного роду проблемні питання, які потребують вирішення.

Наразі відчутна недостатня ступінь розробленості методичних рекомендацій з проведення та розрахунку вартості робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування. Недостатньо з'ясованим залишається їх нормативне підґрунтя. Також ефективній роботі заважає невизначеність в окремих аспектах обліку і звітування перед Державною службою геології та надр України. Не визначені правові механізми та нормативно-методична база впливу на замовників, які порушують умови договорів.

Наведені вище статистичні дані свідчать про те, що потреба у наданні послуг з моніторингу та наукового супроводження надрокористування зростає, і тому підприємством для виконання цих робіт залучаються фахівці різних підрозділів ДГП "Укргеофізика" та підпорядкованих експедицій.

Також Державне геофізичне підприємство «Укргеофізика», відповідно до протоколу засідання Конкурсної комісії Держгеонадр України з розгляду питань щодо проведення моніторингу та наукового супроводження надрокористування і геологічної експертизи від 31.05.2013 № 2, згідно з конкурсними умовами визнано переможцем конкурсу серед спеціалізованих державних геологічних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держгеонадр України, які проводитимуть протягом року геологічну експертизу звітів щодо результатів геологічного вивчення надр, а також інших геологічних матеріалів, по таких видах корисних копалин: газоподібні горючі корисні копалини, рідкі горючі корисні копалини, тверді горючі корисні копалини, металовмісні (металічні) корисні копалини, неметаловмісні (неметалічні) корисні копалини, води підземні, грязі лікувальні, гази інертні).

Роботи з проведення геологічної експертизи виконуються фахівцями ДГП «Укргеофізика», а в деяких випадках за окремими напрямками залучаються також сторонні експерти.

У 2013 році до ДГП «Укргеофізика» надійшло 30 заявок на проведення геологічної експертизи, по 15 з них фахівцями підготовлено експертні висновки.

Таким чином, на сьогодні ДГП «Укргеофізика» набуло значного досвіду на проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування у різних регіонах України та на різні види корисних копалин: вуглеводні, рудні та нерудні, підземні води для суб'єктів господарювання різних форм власності.

Не дивлячись на проблеми, які часом виникають у процесі робіт з моніторингу та наукового супроводження, фахівці Державного геофізичного підприємства «Укргеофізика» виконують свої обов'язки на високому професійному рівні, знаходять шляхи вирішення

проблемних питань, застосовують індивідуальний підхід до кожного замовника, не забуваючи при цьому про людяність та доброзичливість.

Окрему подяку хочеться висловити Українському Державному геологорозвідувальному інституту – організатору даної конференції за можливість обміну досвідом з фахівцями інших акредитованих на проведення робіт з моніторингу та наукового супроводження надрокористування підприємств.